

ingediend op **44** (2022-2023) – Nr. 2
22 mei 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Johan Deckmyn en Emmily Talpe

over het jaarverslag

van het Vlaams Vredesinstituut

2022

Documenten in het dossier:

44 (2022-2023) – Nr. 1: Jaarverslag van het Vlaams Vredesinstituut

verzendcode: BUI
PAR

**Vlaams
Parlement**

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting door Nils Duquet	4
1.1. Werking Vlaams Vredesinstituut	4
1.2. Activiteiten Vlaams Vredesinstituut	4
2. Vragen van de leden	7
2.1. Tussenkoms van Emmily Talpe	7
2.2. Tussenkoms van Johan Deckmyn	7
3. Antwoorden van Nils Duquet	7

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 2 mei 2023 lichtte Nils Duquet, directeur van het Vlaams Vredesinstituut, het jaarverslag 2022 van het Vlaams Vredesinstituut (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 44/1) toe aan de hand van een presentatie. Daarna vond in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme de bespreking plaats. Voor zijn toelichting maakte Nils Duquet gebruik van een presentatie die opgenomen is op de [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door Nils Duquet

Nils Duquet geeft in het jaarverslag niet alleen een overzicht van de activiteiten van het Vlaams Vredesinstituut, maar ook van hoe men werkt en welke thema's men belangrijk vindt.

Hij vindt het waardevol om dit verslag voor het parlement toe te lichten, want dat is de belangrijkste doelgroep van het Vlaams Vredesinstituut.

1.1. Werking Vlaams Vredesinstituut

Het Vlaams Vredesinstituut werd in 2004 bij decreet opgericht als paraparlementaire instelling. Het heeft drie opdrachten: onderzoek, advies, voorlichting en documentatie. Op basis daarvan wil men handvatten aanreiken voor het beleid en de praktijk inzake vrede en geweldpreventie.

Nils Duquet wijst erop dat het belangrijk is dat het Vlaams Vredesinstituut autonoom zijn strategisch plan kan bepalen. Het huidige strategisch plan loopt van 2020 tot 2024. Daarin staan twee onderzoeksdomeinen centraal: wapens en conflict. Het onderzoek naar vredegericht buitenlands beleid, dat hij al heeft voorgesteld, past binnen het vredesfocusproject, met de ambitie om vrede nog centraler te stellen in het beleid en het maatschappelijke debat.

Het Vlaams Vredesinstituut bestaat uit een klein, maar veelzijdig team. Naast directeur Nils Duquet telt het vier vaste onderzoekers. Sinds een aantal jaren kan men via externe projectfinanciering de personeelsformatie uitbreiden waardoor men in 2022 vijf onderzoekers en in 2023 zes onderzoekers heeft. Daarnaast zijn er ook een communicatieverantwoordelijke en een voltijdse en deeltijdse office-manager aan de slag.

De raad van bestuur, met Jan Peumans als voorzitter, is een weerspiegeling van de samenleving. De raad moet het strategisch plan ontwikkelen en opvolgen, plus adviezen formuleren.

Tot slot is er de wetenschappelijke raad, waarin acht nationale en internationale experts tweemaal per jaar de kwaliteit van de werking en het onderzoek evalueren, zodat het Vlaams Vredesinstituut met onderzoek komt dat voldoet aan de wetenschappelijke standaarden. Het jaarverslag van de wetenschappelijke raad wordt in het jaarverslag van het Vlaams Vredesinstituut geïntegreerd.

1.2. Activiteiten Vlaams Vredesinstituut

Het Vlaams Vredesinstituut kiest elk jaar voor een rode draad. In 2022 was dat 'dialogo in tijden van onzekerheid', omdat het Vlaams vredesinstituut in zijn onderzoeksactiviteiten altijd uitgaat van meerstemmigheid en de constructieve dialoog met verschillende belanghebbenden. Het onderzoek naar vredegericht buitenlands beleid bewijst dat, waarbij men alle verschillende perspectieven in de samenleving wil meenemen. Constructief met elkaar in dialoog gaan is niet altijd makkelijk, maar volgens Nils Duquet wel absoluut noodzakelijk. Met deze rode

draad zijn de onderzoekers in gesprek gegaan met verschillende, inspirerende buitenlandse partners en onderzoekers op zoek naar nieuwe ideeën.

Nils Duquet geeft vervolgens enkele basiscijfers om de kerntaak van het Vlaams Vredesinstituut, namelijk onderzoek, toe te lichten. In 2022 werden achttien eigen rapporten en analysesnota's gemaakt en vier adviezen gepubliceerd. In 2021 waren dat er respectievelijk twaalf en twee. Er werden ook negen bijdragen aan externe publicaties geleverd.

Daarnaast werden er drie toelichtingen in het Vlaams Parlement gegeven en werd een werkbezoek met de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme georganiseerd. Het Vlaams Vredesinstituut stelt regelmatig zijn onderzoeken en adviezen voor via fysieke evenementen, webinars en bijdragen aan externe voorlichtingsactiviteiten. In 2022 organiseerde het instituut negen fysieke evenementen en drie webinars. Daarbovenop kwam het Vlaams Vredesinstituut 86 keer aan bod in de media en stuurt het instituut maandelijks een nieuwsbrief uit. Nils Duquet noemt 2022 daarom een erg productief jaar.

De oorlog in Oekraïne zorgde ervoor dat heel wat thema's waarrond het Vlaams Vredesinstituut werkt, erg actueel werden, zoals wapenexport, nucleaire ontwapening en dual use, maar ook polarisering en omgaan met een gewelddadig verleden.

Vervolgens overloopt Nils Duquet de verschillende onderzoekslijnen binnen het onderzoeksdomein over conflict. In de onderzoekslijn inzake vredes- en herinneringseducatie werd een praktijkgids geschreven over oorlog, conflict en vrede die vooral voor leerkrachten is bestemd, en werd een nieuw Europees project 'Changing democracies' opgestart waarin men op zoek gaat naar de overgang van dictatuur naar democratie in Europa en hoe men daarin ooggetuigen voor vredeseducatie kan gebruiken. Dat gaat dan vooral over Oost-Europese en Zuid-Europese landen. Het Vlaams Vredesinstituut coördineert het onderzoeksgedeelte dat hieraan gekoppeld is.

Daarnaast werkt het Vlaams Vredesinstituut rond de polarisering in de samenleving. In 2021 werd hiervoor een denkkader ontwikkeld dat in 2022 internationaal herwerkt werd zodat men het ook daar kan gebruiken. Er werd ook specifiek onderzoek naar onlinepolarisering op sociale media en andere internetfora gedaan waaraan een advies werd gekoppeld over hoe hiermee om te gaan. De podcast van Knack 'Clash in de klas', waarbij het Vlaams Vredesinstituut was betrokken, past in dit deel. Hoe kan men in de klas toch blijven praten over controversiële thema's zonder dat dat tot geweld leidt?

Het Vlaams Vredesinstituut deed de afgelopen jaren ook onderzoek naar radicalisering. Zo publiceerde het instituut een nota over de lokale aanpak van radicalisering en een nota over cumulatief extremisme en beeldvorming. Verder maakte het instituut een internationale vertaalslag van zijn onderzoek naar gewelddadige radicalisering.

Op dit ogenblik doet men binnen dit onderzoeksdomein onder meer onderzoek naar groepsgebonden geweld in de publieke ruimte.

Daarna gaat Nils Duquet in op het onderzoek naar en advies over wapens. Zoals altijd volgt het instituut de buitenlandse wapenhandel in Vlaanderen op en analyseert het de vergunde export. Er werd een profiel van de defensiegerelateerde sector in Vlaanderen gemaakt, waarvan de rol steeds belangrijker wordt. Het rapport over 'due diligence' of gepaste zorgvuldigheid bij bedrijven en actoren om op een goede manier om te gaan met hun eigen export zal over een aantal weken worden gepubliceerd en voorgesteld.

Op vraag van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme werd een aantal jaren geleden onderzoek naar de doorvoer van militair materieel gedaan en hiervan werd in 2022 een internationale vertaalslag gemaakt omdat het Vlaams Vredesinstituut volgens Nils Duquet zowat het enige instituut is dat hierover echt expertise op Europees en internationaal vlak heeft. Concreet werden de resultaten van dit onderzoek onder meer verspreid in de marge van de onderhandelingen in het kader van de Arms Trade Treaty, het wereldwijde Wapenhandelsverdrag. Daarnaast werd in 2022 een nieuw internationaal project, 'D-TECT', samen met UNIDIR, het instituut voor ontwapeningsonderzoek van de Verenigde Naties, opgestart. Dit gaat over hoe men innovatieve technologieën die gangbaar zijn in andere civiele sectoren, zoals de diamantsector, kan gebruiken voor de controles op wapens en dan specifiek de componenten van grotere wapensystemen.

Volgens Nils Duquet is het evident dat het Vlaams Vredesinstituut ook de internationale ontwikkelingen volgt, zoals de wapenleveringen aan Oekraïne, maar ook de evoluties in het Europees Defensiefonds en de Europese Vredesfaciliteit omdat dat impact heeft op het Vlaamse wapenexportbeleid.

Daarnaast concentreert het Vlaams Vredesinstituut zich op het onderzoek naar massavernietigingswapens en dualusegoederen. In 2022 werd een studie over de chemische en biologische dualusesector in Vlaanderen gepubliceerd. Het onderzoek inzake nucleaire ontwapening werd internationaal vertaald. Die Engelse nota werd onder meer verspreid in de marge van de conferentie over het verdrag rond het verbod op nucleaire wapens.

Een andere onderzoekslijn gaat over het vuurwapengeweld in België, waaraan een advies werd gekoppeld. Vanuit het Vlaams Vredesinstituut worden al verschillende jaren grote Europese projecten over vuurwapengeweld en illegale wapenhandel gecoördineerd. In 2022 werden twee studies 'Project DIVERT' en 'Project TARGET' afgewerkt, en is men aan 'Project INSIGHT' begonnen, waarin men een nieuwe monitor over vuurwapenincidenten in heel Europa ontwikkelt. In 2022 heeft het Vlaams Vredesinstituut ook een onderzoek opgestart naar druggerelateerd vuurwapengeweld in de EU, waarin België een belangrijke rol speelt.

Tot slot komt Nils Duquet terug op de vredesfocus waarop het instituut werkt. Hij verwijst naar het onderzoek naar een vredegericht Vlaams buitenlands beleid, dat hij al toelichtte. Men probeert ook een voortrekkersrol in het netwerk van Europese vredesinstellingen te spelen. Zo kwam men in 2022 in het Vlaams Parlement met dertien Europese vredesinstellingen samen om na te denken over actuele trends, uitdagingen en onderzoek naar het beleid in de praktijk. Op 8 en 9 mei 2023 zullen 130 participanten uit heel Europa hierover opnieuw samenkomen in het Vlaams Parlement. Op die manier probeert men Vlaanderen als een vredesregio te profileren.

Daarnaast organiseert het Vlaams Vredesinstituut ook veel evenementen die inspelen op de vredesactualiteit. Dat gebeurt via symbolische momenten zoals de Elfnovemberlezing in Ieper, de Internationale Dag van de Vrede in september en het Nobelprijnsnominatietraject, waarbij men leerlingen uitnodigt om in het Vlaams Parlement een kandidaat te nomineren die vervolgens door het Vlaams Vredesinstituut wordt aangemeld bij het Nobelprijscomit e. Nieuw is dat men in 2022 daarover een educatief pakket heeft laten ontwikkelen, zodat men hiermee in scholen of in andere contexten aan de slag kan.

Nils Duquet benadrukt dat men door een verschuiving van de financiële middelen een extra onderzoeker heeft aangeworven die twee jaar lang deze vredesfocus verder zal ontwikkelen.

Door de huidige oorlog op het Europese continent blijft het onderzoek door het Vlaams Vredesinstituut relevant, aldus Nils Duquet. Men zal proberen om zoveel mogelijk een bijdrage te blijven leveren aan vrede en geweldpreventie. Dat gebeurt op een begrijpelijke manier voor niet-experten en op een nuttige manier voor diegenen die er in de praktijk mee aan de slag gaan, zoals de leden van het Vlaams Parlement.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkost van Emmily Talpe

Emmily Talpe is onder de indruk van wat het Vlaams Vredesinstituut het voorbije jaar heeft gedaan, al mag dat niet verbazen omdat de oorlog in Oekraïne in 2022 iedereen wakker heeft geschud. Ze stelt dat het daarom belangrijk is dat men jongeren bij het educatieve onderdeel betreft. Men moet daar een versnelling hoger schakelen.

Ze vindt het positief dat jongeren mee kunnen stemmen voor de Nobelprijs, zoals men dat in haar thuisstad Ieper ook met de Vredesprijs doet. Voor jongeren is oorlog vaak veraf en daarom vindt ze het belangrijk dat ze weten wat er zich in de wereld allemaal afspeelt.

De polarisering op allerlei vlakken baart Emmily Talpe zorgen. Mensen kunnen nog moeilijk naar elkaars argumenten luisteren en daarom moet men heel alert zijn want polarisering kan een opstap zijn naar radicalisering.

Ze vraagt ten slotte wat Nils Duquet met geweld in de publieke ruimte bedoelt en of dat recent toeneemt.

2.2. Tussenkost van Johan Deckmyn

Johan Deckmyn wil graag weten hoe de adviezen concreet tot stand komen. Wie geeft hiervoor de voorzet? Volgens Nils Duquet worden deze adviezen altijd in consensus opgesteld, maar hoe eensluidend zijn ze echt? Zit men binnen het Vlaams Vredesinstituut altijd op dezelfde golflengte of verlopen discussies soms wat minder 'vredevol'?

Daarnaast heeft Johan Deckmyn een concrete vraag. In 2022 leverde het Vlaams Vredesinstituut 9 bijdragen aan externe publicaties en 39 bijdragen aan externe voorlichtingsactiviteiten. Kan Nils Duquet hiervan concrete voorbeelden geven? Levert het Vlaams Vredesinstituut deze bijdragen op eigen initiatief of wordt het hiernaar gevraagd?

3. Antwoorden van Nils Duquet

Nils Duquet antwoordt dat het Vlaams Vredesinstituut zich al verschillende jaren op de educatieve trajecten voor jongeren en herinneringseducatie richt. Na de zomer zal men een nieuw traject voor leren uit het verleden opstarten waarbij begeleiders van jongeren leren om de vredesboodschap zoveel mogelijk impact te laten hebben.

Ook met polarisering en radicalisering is het Vlaams Vredesinstituut al vele jaren bezig. Het maakt een duidelijk onderscheid tussen polarisering en toxische polarisering. Polarisering vindt Nils Duquet op zich niet per se slecht en is de normaalste zaak van de wereld in een democratie. Als voorbeeld geeft hij de vroegere polarisering rond het vrouwenstemrecht. Toxische polarisering is echter problematisch. Daar blijft het Vlaams Vredesinstituut onderzoek naar doen en het wordt ook vaak gevraagd om daarover voorlichting te geven, want men komt dit in heel veel maatschappelijke domeinen tegen.

Van daaruit is het project rond geweld in de publieke ruimte ontstaan. Dat geweld kan veel verschillende vormen aannemen. Het Vlaams Vredesinstituut merkt dat lokale besturen vaak aangeven niet goed te weten hoe ze hiermee moeten omgaan. Het gaat dan vaak over groepsgebonden geweld, zoals hooliganisme, motorbendevorming en vechtpartijen aan stations in de centrumsteden waaraan veel jongeren deelnemen. Via dit traject wil het Vlaams Vredesinstituut tot een advies komen waardoor het het lokale bestuur handvatten kan bieden om hiermee om te gaan. Op dit ogenblik loopt de analyse van dit groepsgeweld op basis van een bevraging bij alle politiezones in Vlaanderen en Brussel. De respons (70 procent) hierop was groot. Die resultaten worden verwerkt en na de zomer zal een eerste studie klaar zijn.

Nils Duquet bevestigt dat de raad van bestuur het initieel niet altijd eens is bij de voorbereiding van de adviezen. Daarin zijn vertegenwoordigers van zes politieke fracties verenigd, samen met de Vredesbeweging, de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen en de universiteiten. Daardoor zijn er heel veel visies, maar toch komt men tot gedragen en concrete adviezen. Ze zijn altijd gebaseerd op gedegen onderzoek waarin al veel perspectieven zijn meegenomen. De raad van bestuur geeft altijd een advies bij consensus. Dat verloopt soms moeilijk, maar het lukt wel altijd omdat men de raad van bestuur zoveel mogelijk betreft bij het onderzoek. Als voorbeeld geeft Nils Duquet de nucleaire ontwapening, waarover de visies in de raad van bestuur heel uiteenlopend zijn. Men heeft gezocht naar punten waarin de leden van de raad van bestuur elkaar wel vinden. Op lange termijn wil iedereen een kernwapenvrije wereld. Wat kan men daarvoor doen? Dit werd gekoppeld aan een resolutie die in het Vlaams Parlement werd aangenomen (*Parl.St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 388/2). Op die manier probeert men op een constructieve manier aan een consensus te bouwen.

Tot slot stelt Nils Duquet dat de externe publicaties en voorlichtingsactiviteiten heel divers zijn. Het gaat dan over een verzoek om een hoofdstuk in een boek op basis van eigen onderzoek of een artikel in een tijdschrift te schrijven. Ook de voorlichtingsactiviteiten gebeuren meestal op vraag van een externe organisatie. De enige uitzondering zijn doorgaans academische conferenties waarbij het Vlaams Vredesinstituut zelf een thema voorstelt en feedback van de academische wereld vraagt. Het voordeel van deelname aan de voorlichtingsactiviteiten van externe organisaties ligt volgens Nils Duquet erin dat men nieuwe doelgroepen kan bereiken, al leidt dat dan wel vaak tot nieuwe vragen, wat niet altijd eenvoudig is voor het kleine team dat in het Vlaams Vredesinstituut aan de slag is.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Johan DECKMYN
Emmily TALPE,
verslaggevers